

УДК 639.1.05(477.42)

DOI <https://doi.org/10.32782/2226-0099.2026.149.1.42>

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ КОРИСТУВАЧІВ МИСЛИВСЬКИХ УГІДЬ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Кратюк О.Л. – д.б.н., професор,

професор кафедри лісового та садово-паркового господарства,

Поліський національний університет

orcid.org/0000-0002-2661-8074

Власюк В.П. – к.с.-г.н., доцент,

доцент кафедри лісового та садово-паркового господарства,

Поліський національний університет

orcid.org/0000-0001-6220-6280

Досліджено трансформацію організаційної структури мисливського господарства Житомирської області упродовж 1992–2024 рр. Метою роботи є встановлення та узагальнення основних тенденцій змін у системі користування мисливськими угіддями та розвитку організаційно-правових форм господарювання. Методологічну основу дослідження становлять статистичні матеріали, галузева звітність, рішення органів влади, а також проекти організації та розвитку мисливського господарства. У ході дослідження виокремлено чотири етапи трансформації галузі, що характеризуються поступовим зменшенням ролі державних підприємств, скороченням площ угідь у користуванні УТМР та активним зростанням приватного сектору. Встановлено, що площа мисливських угідь області у 1993 р. становила 2659,7 тис. га, з яких 1699,0 тис. га (понад 60%) перебували у користуванні УТМР. У 1996 р. УТМР контролювало 69,41% угідь (1512,4 тис. га), тоді як державні підприємства – 29,75% (648,3 тис. га). Упродовж 2001–2010 рр. відбулося суттєве скорочення площ угідь УТМР до 1043,7 тис. га (49,11%) та зростання приватного сектору до 490,8 тис. га (23,19%). У 2024 р. частка УТМР становила 48,72% (1022,1 тис. га), ДП «Ліси України» – 14,10% (295,7 тис. га), тоді як інші користувачі збільшили свою частку до 36,30% (761,5 тис. га). З'ясовано, що сучасна структура мисливського господарства області відзначається домінуванням громадських організацій при одночасному посиленні ролі комерційних суб'єктів. Проаналізовано розподіл мисливських угідь між різними організаційно-правовими формами господарювання та виявлено високий рівень концентрації мисливських ресурсів у межах громадського сектору. Громадські організації охоплюють 1451,2 тис. га (69,18%) мисливських угідь, з яких УТМР – 1022,1 тис. га (48,72%). Комерційний сектор представлений 36 суб'єктами (ТОВ, ПП, СФГ), що використовують 350,9 тис. га (16,72%), тоді як державний сектор обмежується 295,7 тис. га (14,10%). Обґрунтовано, що трансформаційні процеси супроводжуються як підвищенням управлінської гнучкості, так і загостренням проблем інституційної збалансованості. Водночас сучасна модель характеризується високою концентрацією ресурсів і структурною асиметрією, що посилюється в умовах воєнного стану. Зроблено висновок про необхідність удосконалення механізмів управління галуззю та оптимізації її організаційної структури з урахуванням принципів сталого розвитку.

Ключові слова: мисливське господарство, мисливські угіддя, організаційно-правові форми господарювання, трансформація, сталий розвиток, Житомирська область.

Kratiuk O.L., Vlasjuk V.P. Ecological and Economic Aspects of the Transformation of the Organizational Structure of Hunting Grounds Users in Zhytomyr Region

The transformation of the organizational structure of the hunting sector in Zhytomyr Region during 1992–2024 has been studied. The aim of the research is to identify and generalize the main

© Кратюк О.Л., Власюк В.П., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

trends in changes in the system of hunting grounds use and the development of organizational and legal forms of management. The methodological basis of the study includes statistical data, sectoral reports, decisions of public authorities, as well as projects for the organization and development of hunting management. Four stages of sectoral transformation have been identified, characterized by a gradual decline in the role of state enterprises, a reduction in the area of hunting grounds used by the Ukrainian Society of Hunters and Fishermen (USHF), and the active growth of the private sector. It was established that in 1993 the total area of hunting grounds in the region amounted to 2,659.7 thousand hectares, of which 1,699.0 thousand hectares (over 60%) were used by USHF. In 1996, USHF controlled 69.41% of the grounds (1,512.4 thousand ha), while state enterprises accounted for 29.75% (648.3 thousand ha). During 2001–2010, a significant reduction in USHF-controlled areas to 1,043.7 thousand ha (49.11%) occurred, alongside an increase in the private sector to 490.8 thousand ha (23.19%). By 2024, the share of USHF amounted to 48.72% (1,022.1 thousand ha), the State Enterprise «Forests of Ukraine» – 14.10% (295.7 thousand ha), while other users increased their share to 36.30% (761.5 thousand ha). It has been determined that the current structure of the hunting sector in the region is characterized by the dominance of public organizations alongside the growing role of commercial entities. The distribution of hunting grounds among different organizational and legal forms has been analyzed, revealing a high level of concentration of hunting resources within the public sector. Public organizations manage 1,451.2 thousand ha (69.18%) of hunting grounds, including 1,022.1 thousand ha (48.72%) controlled by USHF. The commercial sector is represented by 36 entities (LLCs, Private enterprises, and Peasant (farm) enterprises), which use 350.9 thousand ha (16.72%), while the state sector is limited to 295.7 thousand ha (14.10%). It is substantiated that transformation processes are accompanied both by increased managerial flexibility and by growing institutional imbalances. At the same time, the current model is characterized by a high concentration of resources and structural asymmetry, which is further intensified under martial law conditions. The study concludes that there is a need to improve governance mechanisms and optimize the organizational structure of the sector in line with sustainable development principles.

Key words: hunting, hunting grounds, organizational and legal forms of economic activity, transformation, sustainable development, Zhytomyr Region.

Постановка проблеми. Полеміка щодо напрямків розвитку мисливської галузі триває упродовж усього періоду Незалежності України [1, 8, 11, 23, 27, 32, 38]. Нині мисливське господарство посідає чільне місце у сфері екологічної та лісової політики держави, охорони довкілля, збереження біорізноманіття та екологічної освіти [6, 7, 13, 15, 24, 37]. Галузь забезпечує раціональне використання природних ресурсів, регулювання чисельності тварин, а також формування доходів через екосистемні послуги й мисливський туризм [2, 5, 20, 31]. Водночас галузь має суттєве соціально-економічне значення, сприяючи зайнятості у сільській місцевості та збереженню національно-культурних традицій [9, 18, 40]. У цьому контексті особливої ваги набуває вивчення різних аспектів регіональної структури організаційно-правових форм господарювання підприємств мисливської галузі, що дозволяє оцінити рівень концентрації ресурсів, ефективність управління та збалансованість інституційного середовища [19]. Такий аналіз дає змогу визначити вплив різних форм власності на результативність ведення мисливського господарства й обґрунтувати напрями його подальшого реформування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних наукових дослідженнях значна увага приділяється оцінці ефективності організаційних моделей мисливського господарства, зокрема в умовах домінування громадських організацій (передусім УТМР) та поступового посилення ролі приватних користувачів на фоні трансформації ролі держави у мисливській сфері, яка дедалі більше переходить від безпосереднього користувача до регуляторних функцій. Разом із тим, результати цих досліджень свідчать про неоднозначність впливу такої структури на ефективність управління: з одного боку, забезпечується відносна стабільність системи,

з іншого – обмежується конкуренція та гнучкість управлінських рішень [4, 39]. Водночас відзначається, що недостатня узгодженість між суб'єктами господарювання та складність інституційного середовища знижують ефективність реформ, особливо в умовах воєнного стану, що вимагає впровадження адаптивних підходів до управління галуззю [7, 17, 33, 34]. Крім того, результати досліджень підтверджують важливість екологічної складової, однак на практиці вона часто поступається економічним інтересам [12, 22, 25]. Це свідчить про необхідність пошуку балансу між господарським використанням і природоохоронними цілями, а також удосконалення механізмів управління для забезпечення сталого розвитку мисливського господарства [28-30]. Важливим напрямом наукових досліджень є вивчення регіональних практик ведення мисливського господарства, що дозволяє врахувати природно-географічні, соціально-економічні та інституційні особливості окремих територій [3, 26, 35, 41]. Такий підхід сприяє виявленню ефективних моделей управління, адаптації загальнодержавної політики до локальних умов та поширенню успішного досвіду сталого використання мисливських ресурсів.

Постановка завдання. Встановити й узагальнити основні тенденції трансформації організаційної структури підприємств галузі мисливського господарства на території Житомирської області.

Об'єкт дослідження – організаційна структура підприємств мисливської галузі. *Предмет дослідження* – просторово-часові аспекти організації мисливсько-господарського виробництва на території Житомирської області упродовж 1992-2024 рр.

Аналіз стану організаційної структури підприємств мисливської галузі Житомирської області здійснено на основі матеріалів Державної служби статистики України, Державного агентства лісових ресурсів України (№ 2-гп «Мисливство»), рішень Житомирської обласної ради V, VI, VII та VIII скликань, Проектів організації та розвитку мисливського господарства користувачів мисливських угідь Житомирської області, а також на основі літературних джерел та архівних матеріалів господарств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування сучасної структури мисливських господарств Житомирської області умовно можна розділити на декілька етапів: – 1992-2000 рр.; – 2001-2010 рр.; – 2011-2021 рр.; – 2022- по теперішній час.

Перший етап – 1992-2000 рр. – характеризується формуванням мережі мисливських господарств державної форми власності. Україна з набуттям Незалежності отримала у спадок радянську систему мисливського господарства, де основними користувачами мисливських угідь були УТМР (Українське товариство мисливців і рибалок), Державні мисливські господарства (ДМГ) та мисливські господарства лісогосподарських підприємств (ДЛП). Площа мисливських угідь Житомирської області станом на 01.01.1993 року становила 2659,7 тис га. Левова частка цих угідь (1699,0 тис га) була закріплена за 396 первинними мисливськими колективами УТМР, які нараховували 18314 членів [10]. Рішенням другої сесії XXII скликання Житомирської обласної ради народних депутатів від 29.09.1994 р. «Про закріплення мисливських угідь на території Житомирської області» проведено Perezакріплення мисливських угідь (1460,8 тис. га) 22 районних організацій УТМР.

З метою поліпшення ведення мисливського господарства, удосконалення його організаційної структури та підвищення продуктивності угідь, більш повного здійснення заходів з охорони і раціонального використання мисливських ресурсів, підвищенню продуктивності закріплених угідь на території області відбувається

поступова реорганізація існуючих та створення нових мисливських господарств. Станом на 1993 рік загалом було створено 9 мисливських господарств, а саме: «Тригірське» (19,5 тис. га) – Гарнізонної ради військових мисливців; «В'юнки» (54,7 тис. га) – Обласної ради УТМР та 7 мисливських господарств Державного об'єднання «Житомирліс» (320,3 тис. га) – «Коростишівське» (45,2 тис. га), «Новоград-Волинське» (70,8 тис. га), «Радомишльське» (58,1 тис. га), «Ушомирське» (70,3 тис. га), «Яременківське» (37,7 тис. га) (перейменовано в пам'ять першого директора ДМГ «Зарічанське» Б.М. Яременка, який зробив значний внесок у розвиток господарства і трагічно загинув від рук бракон'єрів у січні 1993 року), «Південне» (20,2 тис. га), «Попільнянське» (18,0 тис. га) [10]. У 1996 році функціонувало вже 17 мисливських господарств. Зростання кількості суб'єктів господарювання відбулося за рахунок підприємств Державного об'єднання «Житомирліс» (з 7 до 15). Варто також зазначити, що в цей період користувачем мисливських угідь вважався і Поліський природний заповідник (20,1 тис. га), щоправда сумарні витрати на ведення мисливського господарства були скеровані виключно на охорону та відтворення державного мисливського фонду [21]. Станом на 1996 рік загальна площа наданих у користування мисливських угідь (2179,1 тис. га) розподілилась наступним чином: УТМР – 1512,4 тис. га (69,41%), ДО «Житомирліс» – 648,3 тис. га (29,75%), МГ ТВМР «Тригірське» – 18,4 тис. га (0,84%). У 1999 році, після чергової реорганізації, сформувалася остаточна мережа державних лісомисливських (4 ЛМГ) та лісгосподарських (14 ЛГ) підприємств, які стали користувачами 684,5 тис. га мисливських угідь області (табл. 1).

Таблиця 1

Розподіл площі (тис. га) наданих у користування мисливських угідь Житомирської області різним суб'єктам господарювання

Рік	УТМР	ДП «Ліси України»	Житомирська гарнізонна організація ТВМР ЗСУ	Інші користувачі	Разом
1996	23*	16	1	-	40
	1512,4 / 69,41**	648,3 / 29,75	18,4 / 0,84	- / -	2179,1
2000	23	18	1	-	42
	1512,4 / 68,27	684,5 / 30,90	18,4 / 0,83	- / -	2215,3
2005	23	18	1	6	48
	1501,8 / 65,50	645,6 / 28,16	17,0 / 0,74	128,4 / 5,60	2292,8
2010	1(14)+8***	18	1	45	73
	1043,7 / 49,11	565,2 / 26,70	17,0 / 0,80	490,8 / 23,19	2116,7
2015	1(14)+8	17	1	61	88
	1081,9 / 50,47	400,3 / 18,67	17,0 / 0,79	644,5 / 30,06	2143,7
2020	1(14)+8	14	1	73	97
	1081,9 / 50,82	321,9 / 15,12	18,5 / 0,87	706,7 / 33,19	2129,0
2024	1(14)+8	12	1	77	99
	1022,1 / 48,72	295,7 / 14,10	18,5 / 0,88	761,5 / 36,30	2097,8

Примітки. * – кількість суб'єктів господарювання, шт.; ** – площа наданих у користування мисливських угідь / частка від загальної площі, (тис. га / %); *** – де-юре УТМР представлено 9 суб'єктами господарювання – Обласною організацією УТМР та 8 районними, однак до ОО УТМР входить 14 районних організацій, які не мають юридичного статусу, проте де-факто є повноцінними мисливсько-господарськими одиницями.

Другий етап – 2001-2010 рр. – ознаменувався початком формування мережі приватних мисливських господарств і в першу чергу за рахунок мисливських угідь УТМР. У цей період площа мисливських угідь обласної організації (ОО) УТМР скоротилася майже на третину: з 1512,4 тис. га у 2000 році до 1043,7 тис. га у 2010 році. У 2000 році ОО УТМР включала 22 районні організації (РО) та МГ «В'юнки» (з 2009 року ТОВ «УТМР»). Формально, станом на 2010 рік, функціонувало 22 РО УТМР, проте 8 районних організацій стали юридичними особами, а, решта, 14 залишилися у складі ОО УТМР. У цей період, у зв'язку з нерентабельністю мисливсько-господарського виробництва, почали частково відмовлятися від користування мисливськими угіддями і ДЛГ. Кількість суб'єктів господарювання не змінилася, проте площа за десятиліття зменшилася з 684,5 тис. га до 565,2 тис. га. Мисливські угіддя, які вивільнилися, почали активно брати у користування приватні структури. Першими господарствами, які отримали рішення Житомирської обласної ради про надання у користування мисливських угідь були МРК «Халзан» (19.11.2001 р.), Коростенське ТМР (18.07.2003 р.), СФГ «Земля Полісся» (23.04.2004 р.), ТОВ «Призма-3» (14.10.2004 р.), Коростишівський МК (25.04.2005 р.), ТОВ «СМГ «Ушомир» (26.07.2005 р.). У наступні роки інтенсивність процесу створення приватних мисливських господарств лише посилювалася і, як наслідок, у 2010 році уже функціонувало 45 таких підприємств, а частка наданих у користування угідь становила 23,19% (490,8 тис. га), тобто, за період 2001-2010 рр. майже чверть мисливських угідь Житомирської області перейшло у користування до приватних структур (див. табл. 1).

Третій етап – 2011-2021 рр. – можна охарактеризувати як період подальшої розбудови мережі приватних мисливських господарств. Якщо у попередній період основним донором мисливських угідь для приватних господарств було УТМР, то наразі ними стають державні лісогосподарські підприємства Обласного управління лісового і мисливського господарства (ОУЛМГ), які частково, або повністю відмовляються від ведення мисливського господарства на своїй території. Показовим може бути приклад ДП «Коростенське ЛМГ», яке з 2015 року не мало у користуванні жодного гектара мисливських угідь. До 2020 року також повністю відмовилися від користування мисливськими угіддями ДП «Малинське ЛГ», ДП «Коростишівське ЛГ» та ДП «Бердичівське ЛГ». Загалом, за цей період, площі мисливських угідь наданих у користування державним підприємствам скоротилися приблизно на 40%, з 565,2 тис. га до 321,9 тис. га. Натомість, за аналогічний період зросла до 73 кількість приватних структур, які вже володіли 706,7 тис. га (у 2010 р. було 490,8 тис. га), або 33,19% загального фонду наданих у користування мисливських угідь області (див. табл. 1). Станом на 2015 рік УТМР володіло в Житомирській області 50,47% площі мисливських угідь, ОУЛМГ – 18,67%, решта – 30,85% – інші користувачі. Для порівняння: МГ системи УТМР у 2015 році на території Полтавської та Запорізької областей, володіли, відповідно, 51,06% та 82,86% площі мисливських угідь. Площа угідь наданих державним підприємствам становила 7,85% в Полтавській та 10,86% у Запорізькій областях. Інші користувачі (ГО – 21, ТОВ – 15, ПП – 5) вели мисливське господарство на 41,09% площі мисливських угідь Полтавської області та на 6,32% мисливських угідь Запорізької області (6 суб'єктів господарювання) [14]. У 2017 році у Львівській області налічувалося 79 користувачів мисливських угідь на площі 1 млн 628 тис. га. Розподіл за суб'єктами господарювання наступний: 15 підприємств Львівського ОУЛМГ (23%), 15 організацій УТМР (23%), 10 товариств Львівського ОТМІР «Лісівник» (19%), 1 мисливське господарство ТВМР ЗСУ (1%), 2 господарства ФСТ

«Динамо» (2%), 12 ГО (19%) та 24 мисливських організацій інших форм власності (13%) [26]. Для Чернігівської області, того ж року, співвідношення наданих у користування мисливських угідь було наступне: ОУЛМГ – 8%, УТМР – 67%, МГ інших форм власності – 25% [3]. Таким чином, мережа мисливських господарств УТМР за площами наданих у користування мисливських угідь фактично займала монопольне становище у більшості регіонів України.

Четвертий етап – з 2022 року до *тепер* – це період функціонування мисливської галузі в умовах воєнного стану. Об'єктивні чинники обмеження діяльності мисливських господарств, особливо наслідки заборони (повної або часткової) полювання, тільки загострили кризові явища у галузі [19] та спонукали до прийняття оновленої «Стратегії розвитку галузі мисливського господарства України на період до 2035 року» [37]. Ціла низка структурних реорганізацій та трансформацій у лісовій галузі також не сприяли розвитку мисливського господарства. Неготовність до подолання викликів сьогодення та ведення менеджменту в складних умовах сучасності тільки підсилює процеси поступової руйнації системи господарств УТМР. Першою серйозною ознакою негативних тенденцій може стати доля Ємільчинської РО УТМР, площа угідь якої на початку 2022 року становила 100,7 тис. га, а у 2025 зменшилася до 40,8 тис. га. Приватні мисливські господарства є більш гнучкими у прийнятті рішень та мають відповідні ресурси для ведення мисливсько-господарської діяльності. Лише за неповних 3 роки (2022-2024 рр.) їм було передано у користування 54,8 тис. га мисливських угідь, у той час як державні підприємства втратили 26,2 тис. га, а УТМР – 59,8 тис. га (див. табл. 1).

Варто також звернути увагу на користувачів мисливських угідь як на суб'єктів різних організаційно-правових форм господарювання [16], що дозволить оцінити рівень концентрації та ступінь ефективності використання мисливських ресурсів, домінування окремих форм та ефективність інституційного розподілу (табл. 2).

Перш за все, спостерігається високий рівень концентрації мисливських угідь у громадському секторі. ГО (43 суб'єкти) користуються 1451,2 тис. га мисливських угідь, що становить 69,18% від загальної площі. Це свідчить про домінування неприбуткових форм господарювання у сфері мисливсько-господарського виробництва. Особливо значущою залишається частка структури УТМР, яка контролює 1022,1 тис. га (48,72%), тобто майже половину всіх мисливських угідь Житомирської області. Така ситуація вказує на високу монополізацію в межах громадського сектору, що може мати як позитивні (єдина політика управління, досвід), так і негативні (обмеження внутрішньої та посилення зовнішньої конкуренції, а також низька управлінська гнучкість, яка орієнтується на центр) наслідки.

Державний сектор представлений одним суб'єктом – ДП «Ліси України», яке через 12 філій охоплює 295,7 тис. га (14,10%). Це відносно невелика частка, особливо, якщо врахувати, що у 1996 році вона становила 29,75%, що свідчить наразі про обмежену роль держави у прямому користуванні мисливськими угіддями та переважання делегування цих функцій іншим формам господарювання.

Комерційний сектор (ТОВ, ПП, СФГ) у сукупності охоплює 350,9 тис. га або близько 16,72% площі мисливських угідь. Найбільшу частку серед них займають ТОВ – 334,0 тис. га (15,92%) при 33 суб'єктах. Це свідчить про помірний розвиток підприємницького сегмента, однак його вплив значно поступається громадським організаціям. Приватні підприємства та фермерські господарства мають мінімальні частки (разом менше 1%), що вказує на їх маргінальну роль у системі користування угіддями.

Таблиця 2

**Розподіл площі наданих у користування мисливських угідь
Житомирської області між суб'єктами різних організаційно-правових форм
господарювання (станом на 01.01.2025 р.)**

№ з/п	Організаційно-правові форми господарювання	Кількість, шт	Площа наданих у користування мисливських угідь, тис. га	Частка від загальної площі мисливських угідь, %	Примітка
1.	ДП (Державне підприємство «Ліси України»)	1	295,7	14,10	12 філій
2.	ГО (Громадська організація)	43	1451,2	69,18	
	– у тому числі «УТМР»	1	1022,1	48,72	1 обласна та 8 районних, які керуються єдиним Статутом [36]
3.	ТОВ (Товариство з обмеженою відповідальністю)	33	334,0	15,92	
4.	ПП (Приватне підприємство)	2	9,9	0,47	
5.	СФГ (Селянське (фермерське) господарство)	1	7,0	0,33	
	Разом	81	2097,8	100,00	

Окремі господарства упродовж свого існування декілька разів змінювали організаційно-правову форму. Мова йде, до прикладу, про Товариство військових мисливців і рибалок, яке у 1993 році називалося мисливським господарством Гарнізонної ради військових мисливців «Тригірське», яке за своєю суттю нагадувало УТМР. Згодом воно змінило назву на Тригірське МГ ТВМР ЗСУ (2004-2007 рр.), у подальшому стало Дочірнім підприємством «Тригірське ВМГ» ТВМР ЗСУ (2008-2016 рр.), а нині – ГО «Житомирська гарнізонна організація ТВМР ЗСУ» (з 2017 р.).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Трансформація організаційної структури мисливського господарства Житомирської області зумовлена глибокими економічними, інституційними та екологічними змінами, що відбувалися упродовж 1992–2024 рр. та має чітко виражений поетапний характер, що відображає загальнодержавні тенденції розвитку галузі. За цей період галузь еволюціонувала від домінування державних і громадських форм до посилення ролі приватного сектору, що супроводжувалося перерозподілом мисливських угідь і зміною підходів до управління ресурсами. Водночас, незважаючи на активне зростання кількості приватних користувачів, домінуючі позиції зберігають громадські організації, зокрема УТМР, що свідчить про високий рівень концентрації ресурсів і часткову монополізацію в межах галузі. Виявлено, що розширення приватного сектору супроводжується підвищенням управлінської гнучкості, однак не забезпечує суттєвого перерозподілу впливу в структурі користування

мисливськими угіддями. Скорочення участі держави у безпосередньому веденні мисливського господарства та її переорієнтація на регуляторні функції зумовлюють необхідність підвищення ефективності інституційного контролю. Додатковим дестабілізуючим чинником виступають сучасні виклики, пов'язані з воєнним станом, які посилюють кризові тенденції, особливо у секторі громадських організацій. Загалом сучасна модель організації мисливського господарства характеризується структурною асиметрією, недостатньою збалансованістю та потребує подальшого вдосконалення.

Подальші наукові дослідження доцільно спрямувати на поглиблений аналіз ефективності використання мисливських угідь різними організаційно-правовими формами господарювання з урахуванням економічних, екологічних і соціальних показників. Важливим є також вивчення механізмів взаємодії між державними, громадськими та приватними суб'єктами. Особливої уваги потребує оцінка впливу воєнного стану на функціонування галузі та трансформацію її організаційної структури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бондаренко В.Д., Різун Е.М. Актуальні питання стану і ведення мисливського господарства в Україні та можливі напрями їх вирішення. *Наукові праці Лісівничої академії наук України*. 2016. Вип. 14. С. 180–184.
2. Василюк О., Ільмінська Л. Екосистемні послуги. Огляд. Київ: БО «БФ «Фонд захисту біорізноманіття України», 2020. 84 с.
3. Виговська В.В., Музика В.В., Малей Е.Б. Сучасний стан мисливського господарства Чернігівської області: проблеми та шляхи їх вирішення. *Науковий вісник Полісся*. 2019. № 1(17). С. 118–125.
4. Гонта О., Музика В. Європейський досвід ведення мисливського господарства: перспективи для України. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2019. № 3(19). С. 113–125.
5. Гонта О.І., Музика В.В. Проблеми та перспективи розвитку мисливського туризму в Україні. *Економіка і управління*. 2020. № 1. С. 25–36.
6. Данилюк Л.Р. Мисливське господарство: поняття, особливості, завдання та функції. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2014. Вип. 34. С. 241–250.
7. Данилюк Л.Р. Правовий режим мисливських природних ресурсів в Україні : монографія. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2017. 176 с.
8. Дейнека А.М., Бурмас В.Р. Стан і перспективи розвитку мисливського господарства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип. 23.13. С. 78–94.
9. Дмитренко А.А. Етнокультурні традиції мисливського промислу Житомирського Полісся. *Наук. вісн. Східноєвроп. нац. університету ім. Лесі Українки. Серія: Історичні науки*. 2013. № 12(261). С. 185–190.
10. Довідник природних ресурсів Житомирщини / Укладач О.Я. Поліщук. Житомир: Редакційно-видавниче ДП «Льонок», 1993. 142 с.
11. Завадських Г.М. Європейський досвід та розвиток мисливського господарства України. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2023. № 3(49). С. 148–154.
12. Завадських Г.М., Нехай В.В. Теоретико-методологічні підходи до аналізу доходів і витрат мисливських господарств України. *Збірник наукових праць ТДАТУ ім. Дмитра Моторного (економ. науки)*. 2024. № 1(50). С. 26–32.
13. Загороднюк І. Мисливствознавство та мисливські лабораторії в Україні за 100 років: трансформації ідей та інституцій. *Theriolgia Ukrainica*. 2024. № 27. С. 146–169.

14. Катиш С.В. Дичерозведення на території лісостепової і степової зон України (на прикладі Полтавської і Запорізької областей). *Біологічні системи*. 2016. Т.8, вип. 2. С. 219–227.
15. Кичко І.І., Гонта О.І., Музика В.В. Еколого-економічні імперативи розвитку лісового, мисливського, водного господарства в Україні. *Інноваційна економіка*. 2021. № 3-4. С. 79–86.
16. Класифікатор організаційно-правових форм господарювання. Видання офіційне. Київ: Держспоживстандарт України, 2004. 25 с.
17. Ковтун Д. Концепція екосистемних послуг та формування правових засад монетизації послуг, що надаються лісовими екосистемами, в умовах збройної агресії російської федерації проти України. *Юридичний вісник*. 2024. № 4. С. 225–234.
18. Кратюк О.Л., Хоєцький П.Б. Соціальне значення мисливства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Вип. 20.15. С. 344–351.
19. Кратюк О.Л., Власюк В.П., Воробей В.П. Екологічні аспекти організації мисливсько-господарського виробництва Житомирської районної організації УТМР. *Таврійський науковий вісник*. 2025. № 142. С. 291–299.
20. Кульчицька, Е. Міжнародні тенденції розвитку мисливського туризму. *Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини*. 2014. Вип. 34. С. 151–159.
21. Ліси України. Державна програма по Житомирській області на період 2002-2015 роки. Житомир. 198 с.
22. Медвідь Л.Г., Говда Г.А. Організація і методика обліку матеріальних витрат у мисливських господарствах. *Торгівля, комерція, підприємництво*. 2012. Вип. 14. С. 120–133.
23. Музика В., Гонта О. Оцінювання сучасного стану розвитку мисливського господарства України. *Галицький економічний вісник*. 2020. № 6(67). С. 19–22.
24. Муравйов Ю.В. Планування мисливськогосподарської діяльності як інструмент реалізації екологічної та лісової політик. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2006. Т.16, № 2. С. 38–41.
25. Муравйов Ю.В. Дослідження витрат і джерел надходжень від ведення мисливського господарства Львівської області. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2019. Т.29, № 4. С. 50–52.
26. Муравйов Ю.В. Дослідження розподілу мисливських угідь Львівської області. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2019. Т.29, № 4. С. 72–74.
27. Муравйов Ю.В., Хоєцький П.Б. Аналіз ведення мисливського господарства та шляхи підвищення його ефективності. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Т. 21, № 1. С. 23–29.
28. Новицький В.П., Голубев М.І. Управління мисливськими ресурсами агроландшафтів України та зарубіжжя: господарсько-правові аспекти. *Наукові доповіді НУБіП України* (електр. журн.) 2016. № 5(62). Режим доступу: <https://scireports.com.ua/uk/journals/tom-62-4-2016>
29. Новицький В. Нормативне забезпечення мисливського господарства: штрихи до «розмитої» картини. *Полювання та риболовля*. 2017. № 7(189). С. 6.
30. Новицький В.П. Мисливські ресурси агроландшафтів України: стан та проблематика управлінням (на прикладі лісостепової зони) : монографія. Київ : УкрДГРІ, 2020. 221 с.
31. Портяник С.В., Мерчанський В.В. Екотуризм та мисливське господарство в Україні: аналіз розвитку та прогноз на майбутнє. *Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. 2024. № 19. С. 98–111.
32. Проект моделі реформування і розвитку мисливського господарства України. Жовтень 2015. [Електронний ресурс] / М.О. Мироненко та ін. URL: <https://www.slideshare.net/enpifleg/ss-65435331>.

33. Прус Ю.О. Аналіз сучасного стану ресурсів мисливських господарств України. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2023. № 3(49). С. 155–168.

34. Савченко Т. Методологічне забезпечення державного управління розвитком мисливського господарства. *Науковий вісник: Державне управління*. 2021. № 3(9). С. 163–174.

35. Соболевська О.О. Формування доходів мисливських господарств Запорізької області. *Науковий вісник ЛНУ ветеринарної медицини та біотехнологій. Серія «Економічні науки»*. 2021. № 23(97), С. 41–47.

36. Статут Громадської організації «Українське товариство мисливців і рибалок»: [затв. Позачерговим з'їздом УТМР від 25.03.2024 р., протокол № 1]. Київ, 2024. 33 с. URL: <https://utmr.org.ua/pro-nas/statut>

37. Стратегія розвитку галузі мисливського господарства України на період до 2035 року: Розпорядження КМУ від 21.05.2025 р. № 489-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/489-2025-%D1%80#n12>

38. Шейгас І.М. Особливості та перспективи розвитку мисливського господарства України у період реформування галузі. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2006. Вип. 16.3. С. 47–52.

39. Щербина І.О., Наконечний І.В. Еколого-економічні шляхи оптимізації структурно-функціональної організації системи мисливського господарства України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 14. С. 697–702.

40. Яворська А.В. Мисливське господарство як напрям розвитку місцевих промислів. *Вісник Житомирського національного агроекологічного університету*. 2013. № 1-2(2). С. 355–363.

41. Яворська А.В. Економіко-статистичні аспекти ведення мисливського господарства в Житомирській області. *Економічний аналіз*. 2013. Том 13. С. 409–414.

Дата першого надходження статті до видання: 30.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026